

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 8ης Ιουνίου 2023*

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των καταναλωτών – Οδηγία 93/13/ΕΟΚ – Καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές – Άρθρο 2, στοιχείο β' – Έννοια του όρου “καταναλωτής” – Σύμβαση με αντικείμενο την εγγραφή σε πρόγραμμα επιβραβεύσεως πελατών το οποίο παρέχει στα μέλη τη δυνατότητα να τυγχάνουν ορισμένων οικονομικών πλεονεκτημάτων κατά την εκ μέρους τους απόκτηση αγαθών και υπηρεσιών από τρίτους εμπόρους»

Στην υπόθεση C-455/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunalul Olt (πολυμελές πρωτοδικείο Olt, Ρουμανία) με απόφαση της 27ης Μαΐου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 23 Ιουλίου 2021, στο πλαίσιο της δίκης

OZ

κατά

Lyoness Europe AG,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan, πρόεδρο τμήματος, Δ. Γρατσία, M. Ilešič, I. Jarukaitis και Z. Csehi (εισηγητή), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: T. Ćapeta

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο OZ, αυτοπροσώπως,
- η Lyoness Europe AG, εκπροσωπούμενη από τον R. Boanță, τον M. Doibani και τις I. Palenciuc, I. Postolachi και I. Stănciulescu, avocați,
- η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις E. Gane και L. Lițu,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον G. Greco, avvocato dello Stato,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την A. Boitos και τον N. Ruiz García,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του ΟΖ και της Lyonnese Europe AG, σχετικά με ορισμένες ρήτρες που περιλαμβάνονται στους γενικούς όρους συμβάσεως με αντικείμενο την εγγραφή σε πρόγραμμα επιβραβεύσεως πελατών το οποίο παρέχει στα μέλη τη δυνατότητα να τυγχάνουν ορισμένων οικονομικών πλεονεκτημάτων κατά την εκ μέρους τους απόκτηση αγαθών και υπηρεσιών από τρίτους εμπόρους.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 93/13

- 3 Η πέμπτη, η έκτη και η δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 93/13 έχουν ως εξής:

«[εκτιμώντας] ότι, γενικά, ο καταναλωτής δεν γνωρίζει τους κανόνες δικαίου που ισχύουν στα άλλα κράτη μέλη σχετικά με τις συμβάσεις που αφορούν την πώληση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών· ότι η άγνοια αυτή μπορεί να [τον] αποθαρρύνει, να προβεί σε αγορές αγαθών ή παροχής υπηρεσιών σ' αυτά τα κράτη μέλη·

ότι, προκειμένου να διευκολυνθεί η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς και να διασφαλίζεται η προστασία του πολίτη ως καταναλωτή κατά την απόκτηση αγαθών και υπηρεσιών με συμβάσεις που διέπονται από την νομοθεσία κρατών μελών διάφορων του κράτους του καταναλωτή, είναι ουσιώδους σημασίας να καταργηθούν οι καταχρηστικές ρήτρες·

[...]

ότι είναι δυνατόν να επιτευχθεί αποτελεσματικότερη προστασία των καταναλωτών με τη θέσπιση ενιαίων κανόνων σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες· ότι αυτοί οι κανόνες πρέπει να εφαρμόζονται σε κάθε σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή·

ότι, συνεπώς, εξαιρούνται από την παρούσα οδηγία οι συμβάσεις εργασίας, οι συμβάσεις που αφορούν κληρονομικά δικαιώματα, οι συμβάσεις οικογενειακού δικαίου καθώς και οι συμβάσεις που αφορούν τη σύσταση και το καταστατικό εταιρειών».

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία έχει αντικείμενο την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή.»

5 Το άρθρο 2 της οδηγίας έχει ως ακολούθως:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

β) “καταναλωτής”: κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες·

γ) “επαγγελματίας”: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί στα πλαίσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας, είτε δημόσιας είτε ιδιωτικής.»

6 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας προβλέπει ότι «[ρ]ήτρα σύμβασης που δεν απετέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, θεωρείται καταχρηστική όταν παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση».

7 Το άρθρο 6 της οδηγίας 93/13 ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες.

2. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να μην αίρεται η προστασία που παρέχει στον καταναλωτή η παρούσα οδηγία, λόγω του ότι επιλέγεται, ως δίκαιο που διέπει τη σύμβαση, δίκαιο τρίτης χώρας, εάν η σύμβαση έχει στενή σχέση με την επικράτεια των κρατών μελών.»

Ο κανονισμός Ρώμη I

8 Οι αιτιολογικές σκέψεις 7 και 25 του κανονισμού (ΕΚ) 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη I) (ΕΕ 2008, L 177, σ. 6) (στο εξής: κανονισμός Ρώμη I), έχουν ως εξής:

«(7) Το καθ’ ύλην πεδίο εφαρμογής και οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να συνάδουν με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις [(ΕΕ 2001, L 12, σ. 1) [...]].

[...]

- (25) Οι καταναλωτές θα πρέπει να προστατεύονται με κανόνες της χώρας της συνήθους διαμονής τους, από τους οποίους δεν μπορεί να υπάρξει παρέκκλιση με συμφωνία, υπό την προϋπόθεση ότι η σύμβαση καταναλωτή έχει συναφθεί ως αποτέλεσμα των εμπορικών ή επαγγελματικών δραστηριοτήτων του επαγγελματία στη συγκεκριμένη αυτή χώρα. [...]
- 9 Το άρθρο 3 του κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ελευθερία επιλογής», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:
- «Η σύμβαση διέπεται από το δίκαιο που επέλεξαν τα μέρη. [...]
- 10 Το άρθρο 6 του κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Συμβάσεις καταναλωτών», ορίζει τα ακόλουθα:
- «1. Με την επιφύλαξη των άρθρων 5 και 7, η σύμβαση που συνάπτει φυσικό πρόσωπο για σκοπό που μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική του δραστηριότητα (“ο καταναλωτής”) με άλλο πρόσωπο που ενεργεί στο πλαίσιο της άσκησης της επαγγελματικής του δραστηριότητας (“ο επαγγελματίας”), διέπεται από το δίκαιο της χώρας όπου ο καταναλωτής έχει τη συνήθη διαμονή του, εφόσον ο επαγγελματίας:
- α) ασκεί τις εμπορικές ή επαγγελματικές του δραστηριότητες στη χώρα όπου ο καταναλωτής έχει τη συνήθη διαμονή του· ή
- β) με οιοδήποτε μέσο κατευθύνει αυτές τις δραστηριότητές του σε αυτή τη χώρα ή σε διάφορες χώρες μεταξύ των οποίων και η συγκεκριμένη χώρα,
- και η σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο των εν λόγω δραστηριοτήτων.
2. Παρά την παράγραφο 1, τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να επιλέξουν το εφαρμοστέο δίκαιο σε μια σύμβαση, που πληροί τις απαιτήσεις της παραγράφου 1, σύμφωνα με το άρθρο 3. Η επιλογή αυτή δεν μπορεί, ωστόσο, να έχει ως αποτέλεσμα να στερήσει τον καταναλωτή από την προστασία που του εξασφαλίζουν οι διατάξεις από τις οποίες δεν μπορεί να γίνει παρέκκλιση με συμφωνία, σύμφωνα με το δίκαιο που θα ήταν εφαρμοστέο βάσει της παραγράφου 1 ελλείψει επιλογής.
- [...]

Το ρουμανικό δίκαιο

- 11 Η οδηγία 93/13 μεταφέρθηκε στο ρουμανικό δίκαιο με τον *Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori* (νόμο 193/2000 περί καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ επαγγελματιών και καταναλωτών), της 6ης Νοεμβρίου 2000 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 560 της 10ης Νοεμβρίου 2000), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος 193/2000).

12 Κατά το άρθρο 1 του νόμου 193/2000:

«1. Κάθε σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ επαγγελματιών και καταναλωτών για την πώληση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών πρέπει να περιλαμβάνει συμβατικές ρήτρες διατυπωμένες κατά τρόπο σαφή, εύληπτο και κατανοητό, ούτως ώστε ο καταναλωτής να μπορεί να αντιληφθεί πλήρως το νόημά τους χωρίς την ανάγκη εξειδικευμένων γνώσεων.

2. Σε περίπτωση αμφιβολίας ως προς την ερμηνεία των συμβατικών ρητρών, αυτές θα πρέπει να ερμηνεύονται υπέρ του καταναλωτή.

3. Απαγορεύεται στους επαγγελματίες να περιλαμβάνουν καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτουν με καταναλωτές.»

13 Το άρθρο 2 του νόμου 193/2000 προβλέπει τα εξής:

«1. Ως “καταναλωτής” νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο ή ομάδα φυσικών προσώπων συσταθείσα ως ένωση που, στο πλαίσιο συμβάσεως εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, ενεργεί για σκοπούς που δεν σχετίζονται με τις εμπορικές, βιομηχανικές ή παραγωγικές, βιοτεχνικές ή ελευθέρια επαγγελματικές δραστηριότητες του/της.

2. Ως “έμπορος” νοείται κάθε αδειοδοτημένο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο, βάσει συμβάσεως εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, ενεργεί για τους σκοπούς της εμπορικής, βιομηχανικής ή παραγωγικής, βιοτεχνικής ή ελευθέριας επαγγελματικής δραστηριότητάς του, καθώς και κάθε άλλος που ενεργεί για τέτοιο σκοπό επ’ ονόματι και για λογαριασμό του εν λόγω προσώπου.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

14 Ο ΟΖ, εκκαλών της κύριας δίκης, είναι φυσικό πρόσωπο το οποίο ασκεί το επάγγελμα του μηχανολόγου μηχανικού. Δεν ασκεί εμπορικές δραστηριότητες κατ’ επάγγελμα.

15 Ο ΟΖ συνήψε με την εφεσίβλητη της κύριας δίκης Lyoness Europe σύμβαση προσχωρήσεως στο πρόγραμμα Lyoness (στο εξής: σύμβαση προσχωρήσεως). Το πρόγραμμα Lyoness παρέχει στον συμβαλλόμενο τη δυνατότητα να τυγχάνει, μεταξύ άλλων, ευνοϊκών όρων αγοράς, υπό τη μορφή επιστροφών τιμήματος αγορών, προμηθειών και άλλων πλεονεκτημάτων προωθητικού χαρακτήρα. Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού, οι «πιστοί πελάτες» έχουν το δικαίωμα να αποκτούν αγαθά και υπηρεσίες από εμπόρους συμβεβλημένους με την εφεσίβλητη της κύριας δίκης. Τα μέλη του εν λόγω προγράμματος μπορούν επίσης να ενεργούν ως μεσάζοντες για την προσχώρηση άλλων προσώπων στο πρόγραμμα. Βάσει της συμβάσεως προσχωρήσεως, το εφαρμοστέο δίκαιο στη συμβατική σχέση μεταξύ των διαδίκων της κύριας δίκης είναι το ελβετικό.

16 Θεωρώντας ότι πλείονες ρήτρες που περιλαμβάνονταν στη σύμβαση προσχωρήσεως, η οποία φέρει τον τίτλο «Γενικοί όροι πωλήσεως για τους πελάτες Lyoness» (όπως ίσχυε τον Νοέμβριο του 2009), καθώς και στο παράρτημά της, το οποίο φέρει τον τίτλο «Επιστροφές Lyoness και τρόπος πληρωμής», ήταν «καταχρηστικές», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, του νόμου 193/2000, ο εκκαλών της κύριας δίκης προσέφυγε ενώπιον του Judecătoria Slatina (πρωτοδικείο Slatina, Ρουμανία), ζητώντας του να διαπιστώσει ότι οι εν λόγω ρήτρες απαγορεύονται δυνάμει της συγκεκριμένης διατάξεως.

- 17 Με απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2020, το *Judecătoria Slatina* (πρωτοδικείο Slatina) απέρριψε την αγωγή που είχε ασκήσει ο εκκαλών της κύριας δίκης, με το σκεπτικό ότι η σύμβαση προσχωρήσεως δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του νόμου 193/2000 και, ιδίως, ότι ο εν λόγω πρωτοδίκως ενάγων δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις ώστε να θεωρηθεί «καταναλωτής», κατά την έννοια του εν λόγω νόμου.
- 18 Το ως άνω δικαστήριο έκρινε ότι, βάσει της συμβάσεως προσχωρήσεως, η εφεσίβλητη της κύριας δίκης και οι εταίροι της αποτελούν «διεθνή κοινότητα αγορών», στο πλαίσιο της οποίας τα μέλη μπορούν να τύχουν ευνοϊκών όρων αγοράς, υπό τη μορφή επιστροφών τιμήματος αγορών, προμηθειών και άλλων πλεονεκτημάτων, δεδομένου ότι η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών πραγματοποιούνται απευθείας από τους εμπορικούς εταίρους που είναι συμβεβλημένοι με την εφεσίβλητη της κύριας δίκης. Επιπλέον, έκρινε ότι, παρέχοντας τις υπηρεσίες της, η εφεσίβλητη της κύριας δίκης απλώς ενεργεί ως μεσάζων για τις υπηρεσίες κάθε εμπορικού εταίρου, αποτιμούσε εν μέρει την αξία των υπηρεσιών αυτών και προέβαινε στην παραγγελία «κουπονιών Lyoness» τα οποία παρέχουν στα μέλη τη δυνατότητα να αποκτούν αγαθά και υπηρεσίες από τους εν λόγω εμπορικούς εταίρους. Τέλος, κατά το *Judecătoria Slatina* (πρωτοδικείο Slatina), οι διάδικοι της κύριας δίκης παρέχουν αμοιβαίως οικονομικά πλεονεκτήματα στο πλαίσιο της συμβάσεως προσχωρήσεως.
- 19 Ο εκκαλών της κύριας δίκης άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως της 9ης Δεκεμβρίου 2020 ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Υποστηρίζει ότι η σύμβαση προσχωρήσεως εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του νόμου 193/2000 και της οδηγίας 93/13. Διευκρινίζει ότι, στο πλαίσιο της εν λόγω συμβάσεως, δεν ενήργησε με σκοπό ο οποίος σχετίζεται με «εμπορικές, βιομηχανικές ή παραγωγικές, βιοτεχνικές ή ελευθέρια επαγγελματικές δραστηριότητες», κατά την έννοια του νόμου αυτού, και ότι ουδέποτε άσκησε κατ' επάγγελμα τέτοιες δραστηριότητες. Επισημαίνει επίσης ότι υφίσταται μόνο «διεθνής κοινότητα αγορών», κατά την έννοια της εν λόγω συμβάσεως, της οποίας εταίροι είναι αποκλειστικώς εμπορικές εταιρίες, ήτοι η εφεσίβλητη της κύριας δίκης και οι εμπορικοί εταίροι της. Κατά τον εκκαλούντα της κύριας δίκης, οι «πιστοί πελάτες» έχουν δικαίωμα να μετέχουν στην εν λόγω κοινότητα αποκλειστικώς όσον αφορά την απόκτηση αγαθών και υπηρεσιών που διατίθενται προς πώληση ή παρέχονται από τους συγκεκριμένους εμπορικούς εταίρους. Ο εκκαλών της κύριας δίκης υποστηρίζει επίσης ότι από τη σύμβαση προσχωρήσεως δεν προκύπτει ότι αυτή προβλέπει προμήθειες, εκπτώσεις και άλλα οικονομικά πλεονεκτήματα υπέρ της εφεσίβλητης της κύριας δίκης και ότι, ως φυσικό πρόσωπο, δεν ενήργησε με σκοπούς που σχετίζονται με την επαγγελματική δραστηριότητά του, καθόσον άλλωστε δεν έχει τη δυνατότητα να προσφέρει οικονομικά πλεονεκτήματα στην εφεσίβλητη. Επιπλέον, η άσκηση τέτοιας δραστηριότητας απαιτεί, προηγουμένως, τη χορήγηση αδειών, καθώς και τις προς τούτο προβλεπόμενες εγγραφές σε μητρώα.
- 20 Στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, η εφεσίβλητη της κύριας δίκης υποστηρίζει ότι ο εκκαλών της κύριας δίκης δεν έχει την ιδιότητα του «καταναλωτή», κατά την έννοια του νόμου 193/2000. Θεωρεί ότι, σύμφωνα με τη λειτουργία του προγράμματος Lyoness, ο εκκαλών της κύριας δίκης ασκεί τη δική του οικονομική δραστηριότητα, κατά τρόπο ανεξάρτητο και συστηματικό, με δικούς του κοινωνικούς και οικονομικούς πόρους. Επομένως, κατ' αυτήν, ο εκκαλών της κύριας δίκης μετέχει σε εμπορικές δραστηριότητες με σκοπό να αποκομίσει κέρδη υπό τη μορφή «παθητικού εισοδήματος» και δεν επιδιώκει αποκλειστικώς να τυγχάνει εκπτώσεων. Επιπλέον, η εφεσίβλητη της κύριας δίκης ισχυρίζεται ότι η εγγραφή στο πρόγραμμα Lyoness είναι δωρεάν και ότι η μεταγενέστερη δραστηριότητα ενός μέλους στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού δεν εξαρτάται από την καταβολή κάποιου αντιτίμου. Διευκρινίζει ότι τα χρηματικά ποσά που καταβάλλουν τα μέλη του εν λόγω προγράμματος αποτελούν προκαταβολές έναντι των δικών τους μελλοντικών αγορών και ότι η μόνη υποχρέωση

τους έγκειται στη χρήση των συγκεκριμένων ποσών στο πλαίσιο του προγράμματος επιβραβεύσεως πελατών καθώς και στην πραγματοποίηση των αγορών τους στους εμπορικούς εταίρους της. Το πρόγραμμα Lyonesse και τα μέλη του αποτελούν κοινότητα αγοραστών με σκοπό τα αμοιβαία οφέλη. Κατά την εφεσίβλητη της κύριας δίκης, ο εκκαλών της κύριας δίκης έτυχε των πλεονεκτημάτων που συνδέονται με τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα Lyonesse, ήτοι επιστροφών του τιμήματος των αγορών του, πλεονεκτημάτων που εκτείνονται και επί των αγορών των μελών που αυτός συνέστησε («πριμοδότηση φιλίας») και πλεονεκτημάτων που παρέχει η ιδιότητα του μέλους.

- 21 Το αιτούν δικαστήριο δεν συμφωνεί με το σκεπτικό της αποφάσεως της 9ης Δεκεμβρίου 2020 όσον αφορά την ιδιότητα του εκκαλούντος της κύριας δίκης ως «καταναλωτή», κατά την έννοια του νόμου 193/2000.
- 22 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Tribunalul Olt (πολυμελές πρωτοδικείο Olt) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Έχει το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13 την έννοια ότι φυσικό πρόσωπο το οποίο ασκεί το επάγγελμα του μηχανολόγου μηχανικού που ειδικεύεται σε υδραυλικά και πνευματικά μηχανήματα (και δεν ασκεί εμπορική δραστηριότητα κατ' επάγγελμα, ούτε, ειδικότερα, δραστηριότητα αγοράς αγαθών και υπηρεσιών με σκοπό τη μεταπώληση και/ή δραστηριότητα διαμεσολάβησης), το οποίο συνάπτει με εμπορική εταιρία (επαγγελματία) σύμβαση προσχώρησης, δυνάμει της οποίας αυτό το φυσικό πρόσωπο έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στην κοινότητα αγορών που έχει συσταθεί από την προαναφερθείσα εταιρία υπό τη μορφή του προγράμματος Lyonesse (πρόγραμμα το οποίο υπόσχεται κέρδη υπό μορφή επιστροφών τιμήματος αγορών, προμηθειών και λοιπών πλεονεκτημάτων προωθητικού χαρακτήρα), να αποκτά αγαθά και υπηρεσίες από εμπόρους συμβεβλημένους με την εν λόγω εταιρία (οι οποίοι αποκαλούνται “εμπορικοί εταίροι της Lyonesse”), και να ενεργεί ως μεσάζων σε σχέση με άλλα πρόσωπα στο πλαίσιο του προγράμματος Lyonesse (τα οποία αποκαλούνται “δυσνητικώς πιστοί πελάτες”), μπορεί να θεωρηθεί “καταναλωτής” κατά την έννοια της διάταξης αυτής, μολονότι υφίσταται συμβατική ρήτρα που προβλέπει ότι στη συμβατική σχέση μεταξύ της Lyonesse και του πελάτη εφαρμόζεται αποκλειστικά το ελβετικό δίκαιο, ανεξάρτητα από τη χώρα κατοικίας του πελάτη, προς τον σκοπό της αποτελεσματικής προστασίας του καταναλωτή;
- 2) Έχει το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13 την έννοια ότι πρόσωπο το οποίο έχει συνάψει με επαγγελματία σύμβαση με διττό σκοπό, ήτοι όταν η σύμβαση συνάπτεται για σκοπούς οι οποίοι εμπίπτουν εν μέρει στην εμπορική, επιχειρηματική ή επαγγελματική δραστηριότητα του εν λόγω φυσικού προσώπου και εν μέρει εκτός της δραστηριότητας αυτής, και ο εμπορικός, επιχειρηματικός ή επαγγελματικός σκοπός του εν λόγω φυσικού προσώπου δεν προέχει στο γενικό πλαίσιο της σύμβασης, μπορεί να θεωρηθεί “καταναλωτής” κατά την έννοια της διάταξης αυτής;
- 3) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο προηγούμενο ερώτημα, ποια είναι τα βασικά κριτήρια που πρέπει να εφαρμοστούν προκειμένου να κριθεί αν ο εμπορικός, επιχειρηματικός ή επαγγελματικός σκοπός του εν λόγω φυσικού προσώπου προέχει στο γενικό πλαίσιο της σύμβασης;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού

- 23 Η Ρουμανική Κυβέρνηση εκφράζει αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει στην αίτησή του τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης κατά τρόπο ιδιαίτερος συνοπτικό, κατά παράβαση του άρθρου 94 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου. Επιπλέον, η συγκεκριμένη αίτηση δεν περιέχει τα στοιχεία που είναι αναγκαία για την ορθή κατανόηση των πραγματικών αυτών περιστατικών, έτσι ώστε το μεν Δικαστήριο να είναι σε θέση να δώσει χρήσιμες απαντήσεις στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα, οι δε διάδικοι της κύριας δίκης και οι λοιποί μετέχοντες στη διαδικασία να έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν ουσιαστικές παρατηρήσεις.
- 24 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, με το οποίο το Δικαστήριο παρέχει στα εθνικά δικαστήρια τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που τους είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλούνται να αποφανθούν (απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, *Miasto Łowicz και Prokurator Generalny*, C-558/18 και C-563/18, EU:C:2020:234, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 25 Στο πλαίσιο της ως άνω διαδικασίας, η οποία στηρίζεται σε σαφή διάκριση των αρμοδιοτήτων μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, μόνον ο εθνικός δικαστής μπορεί να διαπιστώσει και να εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης και να καθορίσει το ακριβές περιεχόμενο των εθνικών νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί της ερμηνείας ή του κύρους διατάξεων του δικαίου της Ένωσης αποκλειστικώς και μόνον βάσει της πραγματικής και νομικής κατάστασης που εκθέτει το αιτούν δικαστήριο, προκειμένου να παράσχει σε αυτό τα στοιχεία που είναι χρήσιμα για την επίλυση της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί (απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2022, *Benedetti Pietro e Angelo κ.λπ.*, C-377/19, EU:C:2022:4, σκέψη 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 26 Δεδομένου ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αποτελεί τη βάση της εν λόγω διαδικασίας, το εθνικό δικαστήριο οφείλει να εξειδικεύει, στην ίδια την αίτηση, το πραγματικό και νομικό πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης και να παρέχει τις αναγκαίες εξηγήσεις όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους επέλεξε τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης των οποίων ζητεί την ερμηνεία, καθώς και τη σχέση η οποία, κατά το εν λόγω δικαστήριο, υφίσταται μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εθνικής νομοθεσίας που έχει εφαρμογή επί της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί [πρβλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 4ης Ιουνίου 2020, *C.F. (Φορολογικός έλεγχος)*, C-430/19, EU:C:2020:429, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 27 Οι σωρευτικές αυτές απαιτήσεις σχετικά με το περιεχόμενο αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως μνημονεύονται ρητώς στο άρθρο 94 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, το οποίο οφείλει να τηρεί σχολαστικώς το αιτούν δικαστήριο (διάταξη της 3ης Ιουλίου 2014, *Talasca*, C-19/14, EU:C:2014:2049, σκέψη 21, και απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, *Toplofikatsia Sofia κ.λπ.*, C-208/20 και C-256/20, EU:C:2021:719, σκέψη 20 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Επιπλέον, οι απαιτήσεις αυτές υπενθυμίζονται στα σημεία 13, 15 και 16 των συστάσεων του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα εθνικά δικαστήρια σχετικών με την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων (ΕΕ 2019, C 380, σ. 1).

- 28 Εν προκειμένω, με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς την ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13 και, ειδικότερα, ως προς το ζήτημα αν φυσικό πρόσωπο που έχει συνάψει σύμβαση προσχωρήσεως σε πρόγραμμα το οποίο έχει τεθεί σε εφαρμογή από εμπορική εταιρία και το οποίο παρέχει στα μέλη, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα να τυγχάνουν ορισμένων οικονομικών πλεονεκτημάτων στο πλαίσιο της εκ μέρους τους αποκτήσεως αγαθών και υπηρεσιών από εμπορικούς εταίρους της συγκεκριμένης εταιρίας μπορεί να θεωρηθεί «καταναλωτής», κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, στην περίπτωση ένδικης διαφοράς στο πλαίσιο της οποίας ο εκκαλών της κύριας δίκης προβάλλει τον καταχρηστικό χαρακτήρα, κατά την έννοια της οδηγίας, πλειόνων ρητρών που περιλαμβάνονται στη σύμβαση προσχωρήσεως, ιδίως δε εκείνης που ορίζει ως εφαρμοστέο το ελβετικό δίκαιο.
- 29 Επομένως, το πρώτο προδικαστικό ερώτημα αφορά, κατ' ουσίαν, το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13. Το ερώτημα αυτό είναι, συνεπώς, κρίσιμο για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.
- 30 Το δε αιτούν δικαστήριο παραθέτει, έστω συνοπτικά, στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, πραγματικά στοιχεία δυνάμενα να θεωρηθούν επαρκή προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα εντός του ειδικού πλαισίου συμβάσεως προσχωρήσεως σε πρόγραμμα όπως το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης.
- 31 Ως εκ τούτου, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή κατά το μέρος που αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα.
- 32 Αντιθέτως, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν περιέχει επαρκή στοιχεία και επαρκή αιτιολογία ώστε να παρασχεθεί στο Δικαστήριο η δυνατότητα να δώσει χρήσιμη απάντηση στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα.
- 33 Πράγματι, τα δύο αυτά ερωτήματα αφορούν «σύμβαση διττού σκοπού» συναφθείσα μεταξύ φυσικού προσώπου και επαγγελματία, η οποία προορίζεται, εν μέρει, για χρήση που συνδέεται με την επαγγελματική δραστηριότητα του εν λόγω φυσικού προσώπου και, εν μέρει μόνο, για σκοπό ξένο προς τη συγκεκριμένη επαγγελματική δραστηριότητα, χωρίς η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως να περιέχει στοιχεία από τα οποία να μπορεί να συναχθεί ότι το αιτούν δικαστήριο καλείται να εξετάσει τέτοια σύμβαση. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι το ίδιο το αιτούν δικαστήριο φαίνεται να θεωρεί ότι ο εκκαλών της κύριας δίκης είναι συμβαλλόμενο μέρος σε σύμβαση στο πλαίσιο της οποίας ενεργεί για σκοπούς που δεν σχετίζονται με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες. Εξάλλου, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν εκθέτει τους λόγους για τους οποίους το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς την ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13 στο πλαίσιο «συμβάσεως διττού σκοπού».
- 34 Υπό τις συνθήκες αυτές, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 94, στοιχεία α' και γ', του Κανονισμού Διαδικασίας κατά το μέρος που αφορά το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα.
- 35 Ως εκ τούτου, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να κριθεί απαράδεκτη κατά το μέρος που αφορά το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα.

Επί της ουσίας

- 36 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι εμπίπτει στον όρο «καταναλωτής», κατά την εν λόγω διάταξη, το φυσικό πρόσωπο που έχει συνάψει σύμβαση προσχωρήσεως σε

- πρόγραμμα το οποίο έχει τεθεί σε εφαρμογή από εμπορική εταιρία και το οποίο παρέχει στα μέλη, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα να τυγχάνουν ορισμένων οικονομικών πλεονεκτημάτων στο πλαίσιο της εκ μέρους τους αποκτήσεως αγαθών και υπηρεσιών από εμπορικούς εταίρους της συγκεκριμένης εταιρίας.
- 37 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι εν προκειμένω η σύμβαση προσχωρήσεως περιέχει ρήτρα ορίζουσα ως εφαρμοστέο το ελβετικό δίκαιο.
- 38 Επί του σημείου αυτού, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού Ρώμη I προβλέπει ότι, καταρχήν, σύμβαση συναπτόμενη με καταναλωτή «διέπεται από το δίκαιο της χώρας όπου ο καταναλωτής έχει τη συνήθη διαμονή του». Εντούτοις, το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού επιτρέπει, κατ' αρχήν, τη χρήση ρήτρας επιλογής εφαρμοστέου δικαίου, υπό την επιφύλαξη ότι η συγκεκριμένη επιλογή δεν στερεί τον καταναλωτή από την προστασία που του εξασφαλίζουν οι διατάξεις από τις οποίες δεν χωρεί παρέκκλιση με συμφωνία σύμφωνα με το δίκαιο που θα ήταν εφαρμοστέο ελλείψει της επιλογής αυτής.
- 39 Κατά συνέπεια, ρήτρα ορίζουσα το δίκαιο τρίτης χώρας ως εφαρμοστέο στη σύμβαση δεν δύναται να στερήσει καταναλωτή από την προστασία την οποία του εξασφαλίζει η οδηγία 93/13. Επομένως, σε περίπτωση υπάρξεως τέτοιας ρήτρας, το εθνικό δικαστήριο οφείλει να μεριμνήσει για τη διασφάλιση της προστασίας την οποία προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού Ρώμη I και το άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/13.
- 40 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένως ότι το σύστημα προστασίας που καθιερώνει η οδηγία 93/13 στηρίζεται στην παραδοχή ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε ασθενέστερη θέση σε σχέση με τον επαγγελματία όσον αφορά τόσο τη δυνατότητα διαπραγματεύσεως όσο και το επίπεδο της πληροφόρησης, θέση η οποία τον υποχρεώνει να αποδέχεται τους όρους που έχει εκ των προτέρων καταρτίσει ο επαγγελματίας, χωρίς να μπορεί να επηρεάσει το περιεχόμενό τους (διάταξη της 3ης Σεπτεμβρίου 2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, σκέψη 18 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 41 Ακριβώς λόγω της ασθενέστερης θέσεως στην οποία βρίσκονται οι καταναλωτές, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι αυτοί δεν δεσμεύονται από τις καταχρηστικές ρήτρες. Πρόκειται για διάταξη αναγκαστικού δικαίου η οποία έχει ως σκοπό να αντικαταστήσει την τυπική ισορροπία που εισάγει η σύμβαση μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων με μια ουσιαστική ισορροπία, ικανή να αποκαταστήσει τη μεταξύ τους ισότητα (απόφαση της 17 Μαΐου 2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 42 Επιπλέον, βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 2, της οδηγίας, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να μην αίρεται η προστασία που παρέχει στον καταναλωτή η συγκεκριμένη οδηγία, «λόγω του ότι επιλέγεται, ως δίκαιο που διέπει τη σύμβαση, δίκαιο τρίτης χώρας, εάν η σύμβαση έχει στενή σχέση με την επικράτεια των κρατών μελών».
- 43 Εξάλλου, κατά τη δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 93/13, οι ομοιόμορφοι κανόνες που αφορούν τις καταχρηστικές ρήτρες πρέπει να έχουν εφαρμογή, υπό την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που απαριθμούνται στη συγκεκριμένη αιτιολογική σκέψη, σε «κάθε σύμβαση» που συνάπτεται μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, όπως τα πρόσωπα αυτά ορίζονται στο άρθρο 2, στοιχεία β' και γ', της εν λόγω οδηγίας [απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2022, S. V. (Πολυκατοικία επί της οποίας έχει συσταθεί οριζόντια ιδιοκτησία), C-485/21, EU:C:2022:839, σκέψη 22 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

- 44 Συνεπώς, η οδηγία 93/13 καθορίζει τις συμβάσεις επί των οποίων έχει εφαρμογή με γνώμονα την ιδιότητα των συμβαλλομένων, αναλόγως του αν ενεργούν ή όχι στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους δραστηριότητας (απόφαση της 21ης Μαρτίου 2019, Rouvin και Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 45 Ως εκ τούτου, σε περίπτωση κατά την οποία ρήτρα ορίζουσα ως εφαρμοστέο το δίκαιο τρίτης χώρας περιλαμβάνεται σε σύμβαση συναφθείσα μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, η οποία εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13, ο δε καταναλωτής έχει τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος, το εθνικό δικαστήριο οφείλει να εφαρμόσει τις διατάξεις για τη μεταφορά της εν λόγω οδηγίας στην έννομη τάξη του οικείου κράτους μέλους.
- 46 Επομένως, το ως άνω δικαστήριο οφείλει, παρά την ύπαρξη τέτοιας ρήτρας, να καθορίσει αν ο αντισυμβαλλόμενος του οικείου επιχειρηματία μπορεί να χαρακτηριστεί ως «καταναλωτής», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13. Υπό αυτό το συγκεκριμένο πρίσμα πρέπει να δοθεί η απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα.
- 47 Επισημαίνεται συναφώς ότι, βάσει του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13, «καταναλωτής» είναι κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, στο πλαίσιο των συμβάσεων που καλύπτει η οδηγία αυτή, ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες.
- 48 Ως εκ τούτου, η ιδιότητα του οικείου προσώπου ως «καταναλωτή» πρέπει να καθορίζεται βάσει λειτουργικού κριτηρίου, το οποίο συνίσταται στην εκτίμηση περί του αν η επίμαχη συμβατική σχέση εντάσσεται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν σχετίζονται με την άσκηση επαγγέλματος [απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2022, S. V. (Πολυκατοικία επί της οποίας έχει συσταθεί οριζόντια ιδιοκτησία), C-485/21, EU:C:2022:839, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία]. Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι η έννοια του «καταναλωτή», κατά το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13, έχει αντικειμενικό χαρακτήρα και δεν εξαρτάται από τις συγκεκριμένες γνώσεις που ενδέχεται να έχει ο ενδιαφερόμενος, ούτε από τις πληροφορίες που αυτός πράγματι διαθέτει (απόφαση της 21ης Μαρτίου 2019, Rouvin και Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, σκέψη 24 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 49 Κατά τη νομολογία, το εθνικό δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται διαφοράς αφορώσας σύμβαση που είναι δυνατόν να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής υποχρεούται να εξακριβώσει, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων και, ιδίως, τους όρους της σύμβασής αυτής, κατά πόσον το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, το οποίο αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος της οικείας σύμβασής, μπορεί να χαρακτηριστεί ως «καταναλωτής» κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας. Για τον σκοπό αυτό, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να λάβει υπόψη όλες τις περιστάσεις της προκειμένης περιπτώσεως, ιδίως δε τη φύση του αγαθού ή της υπηρεσίας που αποτελεί αντικείμενο της εξεταζόμενης σύμβασής, που δύνανται να καταδείξουν για ποιον σκοπό αποκτάται το αγαθό ή παρέχεται η υπηρεσία (πρβλ. αποφάσεις της 3ης Σεπτεμβρίου 2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, σκέψεις 22 και 23, και της 21ης Μαρτίου 2019, Rouvin και Dijoux, C-590/17, EU:C:2019:232, σκέψη 26).
- 50 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, στην περίπτωση φυσικού προσώπου που προσχωρεί σε πρόγραμμα όπως το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης, το εθνικό δικαστήριο οφείλει να διαπιστώσει, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τη φύση των υπηρεσιών που παρέχει ο οικείος επαγγελματίας, αν το συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο ενήργησε στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας ή αν ενήργησε για σκοπούς οι οποίοι δεν σχετίζονται με τη δραστηριότητα αυτή.

- 51 Εν προκειμένω, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι, βάσει της συμβάσεως προσχωρήσεως, ο εκκαλών της κύριας δίκης, ο οποίος δεν ασκεί εμπορική δραστηριότητα κατ' επάγγελμα, δικαιούται να μετέχει στην «κοινότητα αγορών» που συνέστησε η εφεσίβλητη της κύριας δίκης, να αγοράζει αγαθά και υπηρεσίες από συμβεβλημένους με αυτήν εμπόρους και να ενεργεί ως μεσάζων για άλλα πρόσωπα στο πλαίσιο του επίμαχου στην υπόθεση της κύριας δίκης προγράμματος. Κατά το αιτούν δικαστήριο, το συγκεκριμένο πρόγραμμα «υπόσχεται» οικονομικά έσοδα υπό τη μορφή επιστροφών αντιτίμου αγορών, προμηθειών και άλλων πλεονεκτημάτων προωθητικού χαρακτήρα.
- 52 Διευκρινίζεται συναφώς ότι φυσικό πρόσωπο το οποίο δεν ασκεί εμπορική δραστηριότητα κατ' επάγγελμα και το οποίο επιδιώκει κατ' ουσίαν να τύχει, μέσω της συμμετοχής του σε πρόγραμμα όπως το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης, ευνοϊκών όρων στο πλαίσιο της εκ μέρους του αποκτήσεως αγαθών και υπηρεσιών για μη εμπορικούς σκοπούς από εμπορικούς εταίρους της επιχειρήσεως που θέτει σε λειτουργία το πρόγραμμα δεν μπορεί να απολέσει την ιδιότητα του «καταναλωτή» στη συμβατική σχέση με την εν λόγω επιχείρηση απλώς και μόνον επειδή δύναται να τύχει ορισμένων πλεονεκτημάτων, όπως είναι η επιστροφή τιμήματος αγορών, οι προμήθειες ή άλλα πλεονεκτήματα προωθητικού χαρακτήρα, τα οποία απορρέουν από δικές του αγορές ή από αγορές άλλων προσώπων που μετέχουν στο εν λόγω πρόγραμμα κατόπιν συστάσεώς του.
- 53 Πράγματι, τυχόν ερμηνεία της έννοιας του «καταναλωτή», κατά το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13, η οποία θα απέκλειε από την έννοια αυτή ένα φυσικό πρόσωπο το οποίο ενεργεί για σκοπούς που δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο επαγγελματικής δραστηριότητας, επειδή αντλεί ορισμένα οικονομικά πλεονεκτήματα από τη συμμετοχή του στο οικείο πρόγραμμα, θα παρακώλυε τη διασφάλιση της προστασίας που παρέχεται βάσει της οδηγίας στο σύνολο των φυσικών προσώπων τα οποία βρίσκονται σε ασθενέστερη θέση έναντι του επαγγελματία και χρησιμοποιούν για μη επαγγελματικούς σκοπούς τις υπηρεσίες που αυτός προσφέρει.
- 54 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι εμπίπτει στον όρο «καταναλωτής», κατά την εν λόγω διάταξη, το φυσικό πρόσωπο που προσχωρεί σε πρόγραμμα το οποίο έχει τεθεί σε εφαρμογή από εμπορική εταιρία και το οποίο καθιστά δυνατή, μεταξύ άλλων, την άντληση ορισμένων οικονομικών πλεονεκτημάτων στο πλαίσιο της αποκτήσεως, εκ μέρους του συγκεκριμένου φυσικού προσώπου ή άλλων προσώπων που μετέχουν στο πρόγραμμα κατόπιν συστάσεώς του, αγαθών και υπηρεσιών από εμπορικούς εταίρους της εν λόγω εταιρίας, εφόσον το φυσικό πρόσωπο ενεργεί για σκοπούς που δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 55 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές,

έχει την έννοια ότι:

εμπίπτει στον όρο «καταναλωτής», κατά την εν λόγω διάταξη, το φυσικό πρόσωπο που προσχωρεί σε πρόγραμμα το οποίο έχει τεθεί σε εφαρμογή από εμπορική εταιρία και το οποίο καθιστά δυνατή, μεταξύ άλλων, την άντληση ορισμένων οικονομικών πλεονεκτημάτων στο πλαίσιο της αποκτήσεως, εκ μέρους του συγκεκριμένου φυσικού προσώπου ή άλλων προσώπων που μετέχουν στο πρόγραμμα κατόπιν συστάσεώς του, αγαθών και υπηρεσιών από εμπορικούς εταίρους της εν λόγω εταιρίας, εφόσον το φυσικό πρόσωπο ενεργεί για σκοπούς που δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας.

(υπογραφές)